

رابطه‌ی ابعاد هویت و تمایز یافتگی خود با اضطراب جدایی در دانشجویان

The relationship between identity dimensions and self-differentiation with separation anxiety in students

Melika Osivand Chaharmahal

Master's student in Clinical Psychology, Central Tehran Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Email: melikaosivand@Email.com

Marzieh Poorsalehi Navide

Assistant Professor, Islamic Azad University East Tehran, Iran.

ملیکا اسیوند چهارمحال*

دانشجوی کارشناسی ارشد رشته روانشناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی تهران مرکزی، تهران، ایران.

مرضیه پورصالحی نویده

استادیار، دانشگاه آزاد اسلامی تهران شرق، تهران، ایران.

Abstract

Separation anxiety is one of the most basic fears in humans, and considering that identity explains the way a person behaves and thinks with himself and the environment, and the distinction is the level of a person's ability to separate intellectual and emotional processes, this research aims to determine the relationship between The dimensions of self-identity and differentiation with separation anxiety were done in students. This research was applied in terms of purpose and correlational in terms of descriptive methodology. The statistical population of the research included all students of psychology and law faculties of Central Tehran University. The number of 157 people was selected as a sample using available sampling method. In order to collect the information of sample people from the IV1-AIQ identity dimension questionnaires (Chik et al., 2002); differentiation of self (DSI) (Skorn and Friedlander, 1998); Adult separation anxiety (Mani et al., 2003) was used. In order to analyze the data, multiple linear regression method and correlation test were used simultaneously. The results of the research showed that the dimensions of identity and differentiation have the ability to predict separation anxiety. It is possible to help students achieve their personal identity and differentiation by using educational workshops to reduce their separation anxiety.

چکیده

اضطراب جدایی یکی از اساسی‌ترین ترس‌ها در انسان است و با توجه به اینکه هویت نحوه رفتار و اندیشه فرد را با خود و پیرامون تبیین می‌کند و تمایز یافتگی میزان توانایی فرد در تفکیک فرآیندهای عقلی و احساسی است این پژوهش با هدف تعیین رابطه‌ی ابعاد هویت و تمایز یافتگی خود با اضطراب جدایی در دانشجویان انجام شد. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش‌شناسی توصیفی همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانشجویان دانشکده‌های روانشناسی و حقوق دانشگاه تهران مرکزی بود. تعداد ۱۵۷ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس به‌عنوان نمونه انتخاب شد. به‌منظور جمع‌آوری اطلاعات افراد نمونه از پرسشنامه‌های ابعاد هویت نسخه‌ی چهارم IV1-AIQ (چیک و همکاران، ۲۰۰۲)؛ تمایز یافتگی خود (DSI) (اسکورن و فریدلندر، ۱۹۹۸)؛ اضطراب جدایی بزرگسالان (مانی و همکاران، ۲۰۰۳) استفاده شد. به‌منظور تحلیل داده‌ها از روش رگرسیون خطی چندگانه به‌صورت هم‌زمان و آزمون همبستگی استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد که ابعاد هویت و تمایز یافتگی خود توانایی پیش‌بینی اضطراب جدایی را دارند. می‌توان با استفاده از کارگاه‌های آموزشی دانشجویان را در دست‌یابی به هویت شخصی و تمایز یافتگی خودیاری کرد تا از اضطراب جدایی آن‌ها کاسته شود.

واژه‌های کلیدی: ابعاد هویت، اضطراب جدایی، تمایز یافتگی خود.

Keywords: Dimensions of identity, separation anxiety, self-differentiation.

پذیرش: خرداد ۱۴۰۳

دریافت: فروردین ۱۴۰۳

نوع مقاله: پژوهشی

مقدمه

اختلال اضطراب جدایی^۱ نوعی اختلال روانی است که در آن فرد به علت جدا شدن از خانه یا از افرادی که به آن‌ها وابستگی عاطفی زیادی دارد به شدت مضطرب می‌شود (هتما^۲ و همکاران، ۱۹۹۵). این اختلال محدود به دوره سنی خاصی نیست و احتمال بروز آن در دانشجویان وجود دارد. نتایج پژوهش نشان داد تقریباً ۶٪ از بزرگسالان را در مقطعی از زندگی و ۱٪ تا ۲٪ از بزرگسالان را در دوره‌ای یک‌ساله دچار این اختلال می‌شوند و بر بسیاری از جنبه‌های عملکردی زندگی آن‌ها از جمله کار، تحصیل، مدیریت خانه، فعالیت‌های اجتماعی، فعالیت‌های خصوصی، ارتباطات صمیمی و تعاملات بین فردی تأثیر می‌گذارد (سیلو^۳ و همکاران، ۲۰۱۰). این اختلال معمولاً با بی‌میلی از ترک مکان‌های امن، آشفتگی‌های خواب ترس و اجتناب از تنها خوابیدن، کابوس‌هایی درباره جدایی و تمرکز بسیار زیاد بر حفظ روابط نزدیک و در ارتباط مداوم بودن با افراد مورد دلبستگی همراه است. در پژوهش‌ها مشخص شد اضطراب جدایی با ابعاد هویت دانشجویان رابطه دارد (واحدی و همکاران، ۱۳۹۱).

هویت^۴، تدوینی است از خویشتن که نحوه رفتار و اندیشه فرد را با خود و پیرامون خود تبیین خواهد کرد (وزیری و لطفی کاشانی، ۱۳۹۱). ماریسیا^۵ (به نقل از جوکار و لطیفیان، ۱۳۸۵) هویت را یک سازمان پویا، خود ساخت یافته و درونی از کشاننده ها، توانایی‌ها، باورها و تاریخچه‌ی فردی تعریف می‌کند. به نظر وی، افرادی که دارای ساختار تحول یافته‌تری اند، نسبت به یکتایی و نیز شباهت خود به دیگران، آگاهی بیشتری دارند و از ضعف‌ها و توانمندی‌های خود در یافتن راه خویش در زندگی، دارای شناخت بیشتری خواهند بود. به عقده ماریسیا پذیرش فردیت و ارزش خود، لازمه‌ی رسیدن به یک هویت ثابت است و برای فرد ضروری است که همانندسازی‌های گذشته، تجارب کنونی و آرزوهای آینده خود را در قالب یک احساس ثابت از خود ترکیب کند. شکل‌گیری هویت فقط منوط به دوره نوجوانی نیست؛ بلکه مربوط به سراسر عمر انسان است که طی آن شکل متعالی‌تری از انسجام فردی و نوآوری‌های اساسی اجتماعی در کل شخصیت فرد هویدا می‌گردد (نونان^۶، ۲۰۱۹). هویت دارای ۴ بعد است؛ هویت فردی (شخصی) (ترنر^۷، ۱۹۷۵)؛ هویت ارتباطی (چیک^۸ و همکاران، ۲۰۰۲). هویت اجتماعی (جنکینز، ۱۳۸۱)؛ هویت جمعی (چیک و همکاران، ۲۰۰۲). در فرایند شکل‌گیری هویت فردی دو عمل انجام می‌شود: شناخت خود و شناساندن خود به دیگران؛ این دو عمل باعث تمایز فرد از دیگران، تفاوت گذاری و دگرگونه سازی می‌شود.

تمایز یافتگی^۹ با توانایی عملکرد مناسب یکسان در ابعاد عاطفی و عقلانی علاوه بر حفظ خودمختاری با روابط صمیمی و نزدیک مرتبط است؛ افراد فاقد تمایز یافتگی مطلوب، از لحاظ عاطفی نیازمندند و به دیگران بسیار واکنش نشان می‌دهند و توانایی حفظ روابط درازمدت را ندارند (کاپوتزی و اشتاوفر^{۱۰}، ۲۰۱۵). ویژگی تمایز یافتگی خود بسیار مهم است و میزان توانایی فرد در تفکیک فرآیندهای عقلی و احساسی را نشان می‌دهد (شجاعی، ۱۳۸۷). تمایز یافتگی نشان‌دهنده گذراندن موفق دوران زندگی

¹ separation anxiety disorder

² Hettema

³ Silve

⁴ Identity

⁵ Marsia

⁶ Noonan

⁷ Turner

⁸ Cheek

⁹ self-differentiation

¹⁰ Kaputzi & Stauffer

فرد و فرآیند هویت‌یابی است و نقشی مهم و اساسی در برخورداری از یک زندگی سالم و کاهش اضطراب مزمن ایفا می‌کند. نتایج پژوهش‌ها نشان داد ناسازگاری، سردرگمی و تمایز نیافتگی بر تمامی رفتارهای فردی و اجتماعی انسان اثر می‌گذرد. بررسی پیشینه پژوهش نشان داد به‌منظور شناسایی عوامل مؤثر بر اضطراب جدایی میکائیلی و مولایی (۱۳۹۹) به تأثیر خودانگاره و مکانیسم‌های دفاعی اشاره داشتند. کالگو و همکاران (۲۰۲۰) و رانی و همکاران (۲۰۲۰) نیز به رابطه بررسی ارتباط بین اضطراب جدایی و تحمل آشفتگی دست یافتند از این‌رو پژوهش‌های محدودی در این زمینه وجود دارد؛ بنابراین با توجه به تحقیقات انجام‌شده و خلاء موجود در موضوع و اهمیت توجه به جامعه‌ی موردنظر پژوهش و این نکته که بررسی رابطه‌ی آن‌ها می‌تواند برای تبیین اختلال اضطراب جدایی و درمان آن بسیار مفید باشد؛ این سؤال مطرح می‌شود که آیا ابعاد هویت و تمایز یافتگی خود توانایی پیش‌بینی با اضطراب جدایی در بزرگسالی دارد؟

روش

این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش‌شناسی توصیفی - همبستگی بوده و جامعه آماری تحقیق حاضر دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی می‌باشد. روش نمونه‌گیری در دسترس بود و به‌منظور برآورد حجم نمونه از فرمول پیشنهادی تباچنیک و فیدل^{۱۱} (۲۰۰۷) استفاده شد. با توجه به تعداد ۸ متغیرهای پیش‌بین (هویت فردی، هویت ارتباطی، هویت اجتماعی، هویت جمعی، هویت شخصی، هویت ارتباطی، هویت اجتماعی و هویت جمعی) حداقل نمونه در این پژوهش ۱۱۴ نفر می‌باشد که با در نظر گرفتن احتمال ریزش تعداد ۱۵۷ به‌صورت در دسترس به‌عنوان نمونه انتخاب شد. افراد نمونه با رعایت ملاحظات اخلاقی به پرسشنامه‌های استاندارد پژوهش پاسخ دادند. داده‌های حاصله به‌منظور تحلیل به روش آماری رگرسیون خطی چندگانه به‌صورت همزمان و آزمون همبستگی توسط نرم‌افزار SPSS 23 انجام شد.

پرسشنامه‌ی ابعاد هویت نسخه‌ی چهارم IVI-AIQ طراحی شده چیک و همکاران (۲۰۰۲): این پرسشنامه ۴۵ گویه دارد که چهار بعد هویت را می‌سنجد: هویت شخصی (۱۰ ماده)، هویت ارتباطی (۱۰ ماده)، هویت اجتماعی (۷ ماده) و هویت جمعی (۸ ماده)؛ به ۱۰ گویه نیز امتیاز خاصی تعلق نمی‌گیرد. هر گویه روی یک مقیاس ۵ درجه‌ای از برایم مهم نیست (۱)، کمی برایم مهم است (۲) تا حدودی برایم مهم است (۳) برایم خیلی مهم است (۴) و فوق‌العاده برایم مهم است (۵) نمره‌گذاری می‌شود. در ایران و در پژوهش غلام‌رضایی و همکاران (۱۳۹۴) پایایی ابزار یادشده از طریق آلفای کرونباخ به این صورت به‌دست آمده است: هویت فردی (۰/۸۵)؛ هویت ارتباطی (۰/۸۷)؛ هویت اجتماعی (۰/۸۱) و هویت جمعی (۰/۸۲).

پرسشنامه تمایز یافتگی خود (DSI) اسکورن و فریدلندر (۱۹۹۸): این پرسشنامه ۴۶ آیتمی شامل ۴ خرده مقیاس: ۱- واکنش‌پذیری عاطفی، ۲- جایگاه من، ۳- گریز عاطفی، ۴- هم‌آمیختگی با دیگران است. ۱۱ آیتم خرده مقیاس واکنش‌پذیری عاطفی بازتاب‌دهنده درجه‌ای است که فرد به محرک محیطی با حساسیت بیش‌ازحد یا با تغییرپذیری عاطفی پاسخ می‌دهد. خرده مقیاس جایگاه من شامل ۱۱ آیتم است که در کنار تعریف واضح حس خود، میزان وفاداری به عقاید شخصی را در زمانی که فرد مجبور به انجام خلاف عقاید خود است، مشخص می‌کند. خرده مقیاس ۱۲ آیتمی گریز عاطفی نشان‌دهنده احساس ترس از صمیمت و احساس آسیب‌پذیری بیش‌ازحد در ارتباط با دیگران است. آیتم‌های مرتبط با این خرده مقیاس نشان‌دهنده ترس از روابط صمیمانه، رفتارهای دفاعی مانند عملکرد بیش‌ازحد، فاصله‌گیری، یا انکار می‌باشد. سرانجام نسخه ۱۲ آیتمی هم‌آمیختگی با دیگران، نشان‌دهنده درگیری در روابط بیش‌ازحد عاطفی با دیگران می‌باشد.

قابلیت اعتماد یا پایایی یک ابزار، عبارت است از درجه ثبات آن در اندازه‌گیری هر آنچه اندازه می‌گیرد یعنی این که ابزار اندازه‌گیری در شرایط یکسان تا چه اندازه نتایج یکسانی به دست می‌دهد. اسکورن و فریدلندر^{۱۲} (۱۹۹۸) همسانی درونی قابل

¹¹ Tabachnick, & Fidell

¹² Skowron & Friedlander

قبولی را برای DSI و هر چهار خرده مقیاس آن گزارش کردند: آلفای کرونباخ کلی: 0.88 ، واکنش‌پذیری عاطفی: 0.84 ، جایگاه من: 0.83 ، گریز عاطفی: 0.82 ، هم آمیختگی با دیگران: 0.74 ، پایایی پرسشنامه در نمونه حاضر با آلفای کرونباخ 0.79 درصد به دست آمد. در ایران همچنین علیکی و نظری (۱۳۸۷) در پژوهش خود به نقل از بهات^{۱۳} (۲۰۰۱) بیان کردند که پایایی درونی این پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه تمایز یافتگی 0.81 و برای خرده مقیاس واکنش عاطفی، 0.81 ، جایگاه من، 0.69 ، گریز عاطفی، 0.65 و برای هم آمیختگی با دیگران، 0.60 به دست آمده است. این پرسشنامه را برای اولین بار در ایران با کسب اجازه از پروفیسور موردادک و دریک^{۱۴}، چهار متخصص در حوزه روانشناسی که آشنا به فرهنگ ایرانی و غربی بودند، ترجمه کردند و پس از بررسی این چهار ترجمه، ترجمه نهایی تأیید شد. برای قابل فهم بودن مقیاس خود متمایزسازی، این پرسشنامه بر روی ۸۰ نفر اجرا شد تا روایی صوری و وضوح و شفافیت زبان و قابلیت فهم سؤال‌ها کنترل شود. بدین منظور نظرات پاسخ‌دهندگان نسبت به سؤال‌ها جمع‌آوری و در پرسشنامه لحاظ شد.

پرسشنامه اختلال اضطراب جدایی بزرگسالان، مانی کاواسگار، سیالو، واگنر و درابنی^{۱۵} (۲۰۰۳):

پرسشنامه اضطراب جدایی بزرگسالی^{۱۶} به منظور اندازه‌گیری نشانه‌های اضطراب ناشی از جدایی در بزرگسالی تدوین شد. این پرسشنامه دارای ۲۷ سؤال است که هر سؤال روی یک مقیاس چهاردرجه‌ای لیکرت (۰ = هرگز تا ۴ = اغلب اوقات) درجه‌بندی می‌گردد و خرده مقیاس‌ها شامل اضطراب جدایی، نگرانی درباره‌ی روابط، صحبت کردن افراطی، آشفتگی خواب، نگرانی از صدمه به اطرافیان است. نمره برش این پرسشنامه ۶۰ است. مانی کاواسگار و همکاران (۲۰۰۳)، ضریب همسانی درونی این پرسشنامه را 0.95 و ضریب پایایی باز آزمایی آن را 0.86 گزارش دادند. پایایی این پرسشنامه در ایران، در پژوهش مولایی، حاجیلو، صادقی، میکائیلی و حیدری (۱۳۹۷) نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ 0.88 به دست آمد. بررسی حساسیت و ویژگی مقیاس با استفاده از منحنی ROC با میزان $AUC=0.9$ در مقایسه با مصاحبه با ساختار مشابه، نشان‌دهنده‌ی این است که پرسشنامه روش مناسبی برای ارزیابی اضطراب جدایی است. با توجه به قابلیت تشخیصی این ابزار بر اساس الگوی تشخیصی بالینی DSM-5 و نا وابسته بودن ابزار به فرهنگی خاص، این ابزار توان مطلوبی را در تشخیص اضطراب جدایی بزرگسالی در جوامع مختلف دارد. نتایج حاصل از پژوهش مانی کاواسگار^{۱۷} و همکاران (۲۰۰۳) مؤید نتایج تحقیقات پیشین مبنی بر این است که ساختار اضطراب جدایی به سهولت در بزرگسالان قابل اندازه‌گیری است. در ایران نیز برای تعیین روایی سازه پرسشنامه اضطراب جدایی بزرگسالی (ASA-27) از روش تحلیل عاملی و روایی همگرا استفاده شد. نتایج تحلیل عاملی نشان داد که پرسشنامه اضطراب جدایی بزرگسالی، یک عامل را اندازه‌گیری می‌کند (خورشیدوند و رضایی، ۱۳۹۶).

یافته‌ها

سن پاسخ‌دهندگان از بین ۱۵۷ نفر پاسخ‌دهنده مقطع سنی ۲۰-۲۵ سال ۶۰ نفر (۳۸/۲ درصد)؛ ۲۶-۳۰ سال ۴۵ نفر (۲۸/۷ درصد)؛ ۳۱-۳۵ سال ۲۸ نفر (۱۷/۸ درصد) و ۴۲ سال و بالاتر ۲۱ نفر (۵/۵ درصد) از کل افراد پاسخ‌دهنده را تشکیل داده بودند. ۳۰۲ نفر (۷۸/۶ درصد) جنسیت زن و ۸۲ نفر (۲۱/۴ درصد) جنسیت مرد داشتند. در جدول ۱ شاخصه‌های توصیفی «میانگین، انحراف استاندارد، کجی و کشیدگی» متغیرهای پژوهش گزارش شده است.

¹³ Bhatt

¹⁴ Murdock & Drake

¹⁵ Manicavasagar, Silove, Wagner, Drobny

¹⁶ Adult Separation anxiety disorder

¹⁷ Manicavasagar

جدول ۱. شاخصه‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

گروه	مؤلفه	میانگین	انحراف استاندارد	کجی	کشیدگی
تمایز یافتگی	واکنش‌پذیری عاطفی	۴۱/۳۶	۷/۴۴	-۰/۱۱۶	۰/۲۰۹
	جایگاه من	۴۴/۹۶	۵/۴۰	-۰/۲۱۶	۰/۲۴۲
	گریز عاطفی	۳۶/۵۴	۸/۲۴	۰/۴۳۶	-۰/۱۵۷
	هم آمیختگی با دیگران	۴۲/۸۵	۸/۱۵	-۰/۵۹۷	۰/۹۱۴
ابعاد هویت	هویت شخصی	۳۷/۸۶	۵/۵۰	-۰/۱۸۳	۰/۳۸۴
	هویت ارتباطی	۴۰/۰۷	۵/۸۷	-۰/۷۱۴	۰/۵۴۸
	هویت اجتماعی	۲۴/۱۰	۴/۶۱	-۰/۳۴۴	۰/۷۵۱
	هویت جمعی	۲۷/۰۵	۵/۵۵	-۰/۱۹۵	-۰/۱۲۹
	اضطراب جدایی	۴۰/۵۴	۱۴/۹۴	۰/۰۰۳	-۰/۳۶۴

در علم آمار کجی و کشیدگی معیاری از تقارن یا عدم تقارن توزیع داده‌ها می‌باشد میزان ± 2 انحراف معیار از کجی و کشیدگی در محدوده نرمال منحنی قرار دارند از این‌رو و با توجه به اینکه داده‌ها از این حدود تجاوز نکرده‌اند داده‌ها توزیع نرمال دارند. همچنین نتایج حاصل از آزمون K-S برای آزمون نرمال بودن مؤلفه‌های پژوهش نشان داد کلیه متغیرهای پژوهش نرمال هستند. جهت بررسی مقادیر پرت چندمتغیره از فاصله مهالانوبیس^{۱۸} استفاده شد و نتایج نشان داد هیچ‌کدام از مقادیر از این حد تجاوز نکرده است. با توجه به برقراری مفروضه‌های آماری از مدل رگرسیونی استفاده شد که نتایج نشان داد متغیرهای هویت و تمایز یافتگی خود روی هم‌رفته به میزان ۳۹/۴ درصد از اضطراب جدایی را در بین دانشجویان پیش‌بینی می‌کند. مفروضه استقلال خطاها نیز با استفاده از آماره دوربین و اتسون بررسی شد. نتایج جدول نشان داد مقدار این آماره برابر با ۱/۸۴۲ گزارش شده است. مقدار آماره این آزمون در محدوده ۰ تا ۴ قرار دارد؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت بین خطاهای مدل همبستگی وجود ندارد و خطاها مستقل از یکدیگر هستند که در جدول ۲ گزارش شده است.

جدول ۲. خلاصه مدل رگرسیونی

R	R ²	R تعدیل یافته	خطای استاندارد	دوربین واتسون
۰/۶۲۷	۰/۳۹۴	۰/۳۵۸	۱۲/۰۱	۱/۸۴۲

نتایج تحلیل واریانس جهت بررسی معناداری مدل رگرسیونی را نشان می‌دهد. نتایج حاصل معناداری کل مدل را با ۹۹ درصد اطمینان ($P \leq ۰/۰۱$) با $F(2, 135) = ۱۰/۹۴۹$ مورد تأیید قرار می‌دهد. پس از بررسی خلاصه مدل رگرسیونی و معناداری مدل ضرایب رگرسیون استاندارد شده و استاندارد نشده متغیرهای مدل بررسی می‌شود که در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳. ضرایب استاندارد شده و غیراستاندارد رگرسیون

متغیر	B (استاندارد نشده)	خطای استاندارد	β	معناداری
واکنش‌پذیری عاطفی	۰/۵۹۶	۰/۱۹۶	۰/۳۰۱	۰/۰۰۳
جایگاه من	-۰/۱۰۰	۰/۲۱۲	-۰/۰۳۶	۰/۶۳۸
گریز عاطفی	۰/۳۵۸	۰/۱۵۹	۰/۱۹۹	۰/۰۲۵
هم آمیختگی با دیگران	۰/۴۶۵	۰/۱۷۶	۰/۲۴۷	۰/۰۰۹

¹⁸ Mahalanobis Distance

۰/۸۶۶	-۰/۰۱۷	۰/۲۶۵	-۰/۰۴۵	هویت شخصی
۰/۵۴۵	۰/۰۶	۰/۲۷۰	۰/۱۶۴	هویت ارتباطی
۰/۹۴۲	-۰/۰۰۶	۰/۲۸۳	-۰/۰۲۱	هویت اجتماعی
۰/۶۷۷	۰/۰۳۴	۰/۲۲۰	۰/۰۹۲	هویت جمعی

نتایج جدول ۳، مربوط به ضرایب رگرسیون نشان می‌دهد متغیرهای تمایز یافتگی خود مؤلفه‌های واکنش‌پذیری عاطفی ($\beta=۰/۳۰۱$)؛ مؤلفه گریز عاطفی ($\beta=۰/۱۹۹$)؛ مؤلفه هم آمیختگی با دیگران ($\beta=۰/۲۴۷$)؛ با ۹۵٪ اطمینان رابطه معناداری ($P \geq ۰/۰۵$) توانایی پیش‌بینی اضطراب جدایی در بین دانشجویان دارد. مابقی مؤلفه‌ها از نظر آماری معنادار نبود.

جدول ۴. آزمون همبستگی بین ابعاد هویت با اضطراب جدایی

روابط بین متغیرها	تعداد	میزان همبستگی	معناداری
ابعاد هویت * اضطراب جدایی	۱۵۷	۰/۱۸۲	۰/۰۲۹

نتایج جدول ۴، همبستگی بین ابعاد هویت و اضطراب جدایی در بین دانشجویان ارائه شد، بین ابعاد هویت و اضطراب جدایی رابطه وجود دارد که این مقدار رابطه با ۹۵ درصد اطمینان از نظر آماری ($P \leq ۰/۰۵$) معنادار است.

جدول ۵. آزمون همبستگی بین تمایز یافتگی خود با اضطراب جدایی

روابط بین متغیرها	تعداد	میزان همبستگی	معناداری
تمایز یافتگی خود * اضطراب جدایی	۱۵۷	۰/۵۹۵	۰/۰۰۰

نتایج جدول ۵، همبستگی بین تمایز یافتگی خود و اضطراب جدایی در بین دانشجویان ارائه شد، بین تمایز یافتگی خود و اضطراب جدایی ($r=۰/۵۹۵$) رابطه وجود دارد که این مقدار رابطه با ۹۹ درصد اطمینان از نظر آماری ($P \leq ۰/۰۰۰$) معنادار است.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش به منظور بررسی ابعاد هویت و تمایز یافتگی خود در پیش‌بینی اضطراب جدایی در دانشجویان انجام شد. این یافته‌ها با نتایج تحقیقات رجبعلی و همکاران (۱۴۰۰)؛ شادمانی (۱۳۹۹)؛ سلگی (۱۳۹۹)؛ باقری و همکاران (۱۳۹۹)؛ عزیزی و همکاران (۱۳۹۸)؛ رستمی و شیخ‌الاسلامی (۱۳۹۷)؛ رحیم‌خانلی و همکاران (۱۳۹۴)؛ محسن‌زاده و همکاران (۱۳۸۸) همسو است. هویت شخصی شامل هویتی است که از اولویت‌ها، ارزش‌های فردی و نیازهایمان تشکیل می‌شود و ما را در قبال خود مسئول می‌کند. هویت اجتماعی نوعی خودشناسی فرد در رابطه‌ی با دیگران است که نشان‌دهنده‌ی آن است که فرد از نظر روان‌شناختی و اجتماعی کیست و چه جایگاهی دارد. هویت جمعی اشاره می‌کند به این‌که اعضای یک گروه زمانی که می‌گویند ما به هم وابسته‌ایم چه کسانی هستند. هویت ارتباطی نشان‌دهنده‌ی آن است که یک نقش چگونه خود را در ارتباط با دیگر افراد به نمایش خواهد گذاشت. ابعاد چهارگانه‌ی هویت اگر به شکل مطلوب رشد یافته باشند می‌توانند زمینه‌ساز تمایز یافتگی خود و حتی کاهش اضطراب جدایی شوند. با افزایش میزان مطلوبیت ابعاد هویت تمایز یافتگی خود روند رو به رشد و مؤلفه‌ی اضطراب جدایی به طبع کاهش پیدا خواهد کرد؛ بنابراین افرادی که دارای هویت شخصی بالاتری هستند و همچنین تمایز یافتگی بیشتری دارند از میزان اضطراب جدایی کمتری برخوردارند. احساس هویت احساسی است که انسان نسبت به استمرار حیات روانی خود دارد و یگانگی و وحدتی که در مقابل اوضاع و احوال متغیر خارج، همواره در حالات روانی خود حس می‌کند؛ بنابراین،

از منظر روانشناسی، هویت انسان از نوعی ثبات بهره‌مند است. هرچقدر که فرد هویت شخصی (فردی) و اجتماعی و جمعی و ارتباطی سست و بی‌ثبات‌تری داشته باشد به طبع آن احساس سردرگمی و عدم استقلال و وابستگی به دیگران و در نتیجه اضطراب جدایی بیشتری را تجربه خواهد کرد. افراد تمایز یافته بر طبق نظریه بوئن توانایی تمیز یافتن فرآیندهای عقلی از فرآیندهای احساسی را دارند و درگیری کمتری بین عقل و احساسات دارند و می‌توانند بین احساس و شناخت تعادل برقرار کنند و از فردیت و استقلال مطلوبی برخوردارند، یک سری ویژگی‌های افراد تمایز یافته؛ آگاهی داشتن نسبت به هیجان‌های خود، توانایی انتخاب جهت زندگی، استحکام هویتی، کنترل اضطراب در موقعیت‌های تنش‌زا و احترام گذاشتن بدون واکنش عاطفی به هویت دیگران و برخلاف افراد تمایز نیافته عدم آمیختگی با دیگران است. افراد تمایز نیافته که هم‌آمیخته با دیگران‌اند، بیشتر کارمایه‌شان در فرآیند رابطه‌ی خانواده محدود است، این افراد توانایی محدودی در کنش خارج از واکنش‌های هیجانی و نظام هیجانی خانواده دارند و در روابط واکنش‌های هیجانی نشان می‌دهند که منجر به مشکلات ارتباطی خواهد شد، افراد تمایز نیافته و هم‌آمیخته با دیگران به خانواده‌ی خود وابسته‌اند و استقلال و توانایی این‌که خود را به‌عنوان یک انسان مستقل از خانواده‌ی اصلی ببینند ندارند. افراد تمایز نیافته همانند افرادی که اضطراب جدایی دارند، دلبستگی به افراد نزدیک مثل خانواده را دارند و جدایی از افراد مهم زندگی منجر به از پا افتادگی و اضطراب در آن‌ها خواهد شد، این افراد دچار آمیختگی و وابستگی عاطفی در روابط خود با دیگران هستند و به دلیل اینکه تحت سلطه عواطف و به دنبال تأیید و نظرخواهی و وابسته به عقاید و ارزش‌های آن‌ها هستند نسبت به فقدان دیگران بخصوص افراد وابسته و نزدیک خود بشدت مضطرب می‌شوند و ترس از دست دادن آن‌ها را دارند و عدم امکان خودمختاری بخصوص در واکنش‌های اضطرابی دارند؛ اما با توجه به مقطعی بودن پژوهش و استفاده از ابزار خودگزارشی و احتمال سوگیری دانشجویان در پاسخ به سؤالات نتایج این پژوهش قابل تعمیم به دیگر گروه‌ها نیست.

منابع

- [۱] جنکینز، ریچارد. (۱۳۹۸). *هویت اجتماعی*. ناشر: آگاه.
- [۲] جوکار، بهرام، و لطیفیان، مرتضی. (۱۳۸۵). رابطه ابعاد هویت و جهت گیری هدف در گروهی از دانش آموزان پیش دانشگاهی شهرستان های شیراز و یاسوج. *علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز*، ۲۵(۴) (پیاپی ۴۹) (ویژه نامه علوم تربیتی)، ۲۷-۴۶. SID. <https://sid.ir/paper/13253/fa>
- [۳] خورشیدوند، ز و رضایی، ع م. (۱۳۹۶). ویژگی های روان سنجی پرسشنامه اضطراب جدایی بزرگسالی در بین دانشجویان. *مجله دانشگاه علوم پزشکی ایلام*، ۲۵ (۶)، ۱۶۰-۱۷۰. URL: <http://sjimu.medilam.ac.ir/article-۱۷۰-۱۶۰-fa.html۱-۲۳۵۴>
- [۴] رحیم خانلی، م؛ علی مهدی، م؛ فهیمی، ص؛ بیرامی، م و مجتبابی، م. (۱۳۹۴). سبک های هویت و محیط های اولیه تحول: با تاکید بر سبک های دل بستگی، تمایز یافتگی خود و حوزه های طرح وار. *روانشناسی بالینی و شخصیت*، ۱۳(۲)، ۸۵-۹۶. SID. <https://sid.ir/paper/358955/fa>
- [۵] رستمی، س و شیخ الاسلامی، ر. (۱۳۹۷). بررسی مدل علی رابطه تمایز یافتگی خود و ابعاد رفتار جامعه پسند با واسطه گری هویت اخلاقی. *مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران*، ۷(۲)، ۳۶۹-۳۹۳. doi: 10.22059/jisr.2018.247816.602
- [۶] سلگی، م. (۱۳۹۹). مطالعه ی رابطه بین ابعاد هویت اجتماعی با میزان تمایز یافتگی فردی. *مجله روانشناسی و روانپزشکی شناخت*، ۷ (۳)، ۱۰۱-۱۱۱. URL: <http://shenakht.muk.ac.ir/article-۱۱۱-۱۰۱-fa.html۱-۹۹۷>
- [۷] عزیززی، ل س؛ مکنوندی، ب؛ رامک، ن؛ سنگانی، ع و ابراهیمی، ص. (۱۳۹۸). نقش واسطه ای ویژگی های شخصیتی وابسته به جنس در رابطه بین سبک های هویت و دل بستگی با تمایز یافتگی خود در دانشجویان پرستاری. *نشریه پژوهش پرستاری ایران*، ۱۴ (۴)، ۱۳-۲۰. URL: <http://ijnr.ir/article-۲۰-۱۳-fa.html۱-۲۲۱۸>
- [۸] علیکی، م و نظری، ع م. (۱۳۸۷). بررسی رابطه بین تمایز یافتگی و رضایت زناشویی. *پژوهش های مشاوره*، ۷(۲۶)، ۷-۲۴. SID. <https://sid.ir/paper/70133/fa>
- [۹] غلامرضایی، س؛ عبدالهی مقدم، م و سهرابیان، ط. (۱۳۹۴). بررسی مقایسه ای رابطه بین ابعاد هویت با رضایت از زندگی در دانشجویان دانشگاه فرهنگیان. *مطالعات آموزشی و آموزشگاهی*، ۴(۲)، ۱۴۷-۱۶۳.
- [۱۰] محسن زاده، ف؛ شهرآرای، م و گودرزی، م. (۱۳۸۸). بررسی ارتباط تمایز یافتگی خود با سبک های هویت. *پژوهش های مشاوره*، ۸(۳۲)، ۷۳-۸۹. SID. <https://sid.ir/paper/70096/fa>
- [۱۱] مولایی، م؛ حاجلو، ن؛ صادقی هنجین، گ، میکائیلی، ن و حیدری، ش. (۱۳۹۷). ویژگی های روانسنجی پرسشنامه ی اختلال اضطراب جدایی بزرگسالان در دانشجویان. *پژوهش در سلامت روانشناختی*، ۱۲ (۱)، ۱۰۲-۱۱۲.
- [۱۲] میکائیلی، ن و مولائی، م. (۱۳۹۹). نقش خودانگاره و مکانیزم های دفاعی در پیش بینی علائم اختلال اضطراب جدایی بزرگسالی در جمعیت دانشجویی. *مطالعات روان شناختی*، ۱۶(۱)، ۲۳-۳۹. SID. <https://sid.ir/paper/410990/fa>
- [۱۳] واحدی، ش؛ فتح آبادی، ج و فتحی، آ. (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین جدایی روان شناختی با سبک های هویتی دانشجویان. *خانواده پژوهی*، ۸(۲۹)، ۸۳-۱۰۰. SID. <https://sid.ir/paper/122524/fa>
- [۱۴] وزیری، ش و لطفی کاشانی، ف. (۱۳۹۱). سبک های هویت و پریشانی روانی. *اندیشه و رفتار*، ۷(۲۶)، ۷۷-۸۶. SID. <https://sid.ir/paper/172159/fa>
- [15] Bhatt, P. (2001). Differentiation of self and marital adjustment within the Asian Indian American population.
- [16] Cheek, J. M., Smith, S. M., & Tropp, L. R. (2002, February). Relational identity orientation: A fourth scale for the AIQ. meeting of the Society for Personality and Social Psychology, Savannah, GA.
- [17] Hettema, J. M., Neale, M. C., & Kendler, K. S. (1995). Physical similarity and the equal-environment assumption in twin studies of psychiatric disorders. *Behavior genetics*, 25, 327-335.
- [18] Manicavasagar, V., Silove, D., Wagner, R., & Drobny, J. (2003). A self-report questionnaire for measuring separation anxiety in adulthood. *Comprehensive psychiatry*, 44(2), 146-153.
- [19] Noonan, H. W. (2019). Locke on personal identity. In John Locke (pp. 210-235). Routledge.

- [20] Skowron, E. A., & Friedlander, M. L. (1998). The differentiation of self inventory: development and initial validation. *Journal of counseling psychology*, 45(3), 235.
- [21] Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Experimental designs using ANOVA* (Vol. 724). Belmont, CA: Thomson/Brooks/Cole.
- [22] Turner, R. H. (1975). Is there a quest for identity?. *The Sociological Quarterly*, 16(2), 148-161.